

भा.कृ.अनु.प. - केन्द्रीय नींबूवर्गीय फल अनुसंधान संस्थान

ICAR-CENTRAL CITRUS RESEARCH INSTITUTE

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, कृषि अनुसंधान एवं शिक्षा विभाग

Indian Council of Agricultural Research, Department of Agricultural Research & Education

कृषि एवं किसान कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार

MINISTRY OF AGRICULTURE & FARMERS WELFARE, GOVERNMENT OF INDIA

अमरावती रोड, नागपूर-४४००३३, महाराष्ट्र, भारत

Amravati Road, Nagpur - 440033, Maharashtra, India

An ISO Certified 9001:2015

Email : director.ccri@icar.gov.in

Web : ccri.icar.gov.in

Office : 0712-2500813

: 0712-2500572

: 0712-2500249

Fax : 0712-2500813

Dr. Dilip Ghosh

DIRECTOR

नागपूरी संत्रा व मोसंबीवर फायटोथोरा ब्राऊन रॉट या रोगाचा प्रादुर्भाव

नागपूरी संत्रा व मोसंबीवर फायटोथोरा ब्राऊन रॉट या रोगाचा प्रादुर्भाव विदर्भातील काटोल व नरखेड तालुक्यात दिसून आला आहे. फायटोफोथोरा ब्राऊन रॉट हा एक फळांचा रोग आहे. जो सहसा सतत दमट हवामान आणि पाण्याचा निचरा न होण्याशी संबंधित असतो. पावसाळ्याच्या उत्तरार्धात (मध्य ऑगस्ट ते ऑक्टोबर) जास्त प्रमाणात पाऊस पडल्यानंतर या रोगाचा प्रादुर्भाव सामान्यतः दिसून येतो. या कालावधीमध्ये इतर कारणांमुळे झालेली फळगळ गोंधळात टाकणारी असते. या रोगाची लक्षणे प्रामुख्याने सुरवातीला परिपक्व किंवा परिपक्व होण्याच्या स्थितीत असलेल्या फळांवरती आढळून येते. सुरवातीला पाणी शोषण केल्यासारखे घट्ट चमड्या सारखे चट्टे दिसून येतात परंतु ते लवकर मऊ होतात आणि पिवळट तपकिरी रंगाचे दिसू लागतात व त्यांना झोंबणारा गंध येतो. उच्च आद्रतेमुळे फळांच्या पृष्ठभागावरती बुरशीच्या पांढुरक्या मायसेलिया ची वाढ होते आणि संक्रमित फळ अखेरीस खाली पडतात. प्रसंगी फांद्या, पाने आणि मोहोर तपकिरी रंगाचे होऊन मरतात. या रोगाची सर्वात गंभीर बाब म्हणजे फळ तोडणीच्या आधी फळांवरती लक्षणे दिसत नाही. साठवण आणि वाहतुकीच्या दरम्यान संक्रमित फळे निरोगी फळात मिसळल्यास चांगल्या फळांना सुद्धा या रोगाची लागण होऊन रोगाचा प्रसार होतो. हा रोग फायटोथोरा च्या दोन प्रजातींमुळे होतो *फायटोथोरा पाल्मिवोरा* आणि *फायटोथोरा निकोशियानी* ज्यामध्ये *पाल्मिवोरा* ही प्रजाती जास्त आक्रमक आहे कारण या प्रजातीचा प्रसार हवेमार्फत होऊन तो झाडांवरच्या फळांना संक्रमित करतो.

या ब्राऊन रॉट चे व्यवस्थापन प्रतिबंधावर अवलंबून असते. ज्यामध्ये जमिनीपासून २४ इंच किंवा त्यापेक्षा जास्त उंचीवरून झाडाची छाटणी केल्याने या रोगाचे प्रमाण कमी करता येते. जून-जुलै च्या दरम्यान किंवा पहिल्या पावसाच्या अगोदर कॉपर युक्त बुरशीनाशनकाची (१% बोर्डेक्स मिश्रण किंवा कॉपर ऑक्सिक्लोराईड @ ३.० ग्राम / लिटर) फवारणी केल्यास दमट हंगामात संरक्षण प्रदान करते. पाऊस जास्त पडल्यास ऑगस्ट किंवा सप्टेंबर च्या महिन्यामध्ये वरील बुरशीनाशनकाची पुन्हा फवारणी करावी. आय सी ए आर - केन्द्रीय लिंबूवर्गीय फळ अनुसंधान संस्थान नागपूर चे संचालक डॉ. डी. के. घोष यांनी विदर्भातील संत्रा उत्पादकांना सतर्क राहण्याचे आवाहन केले असून रोगाचा गंभीर धोका असल्यास उत्पादकांना संक्रमित फळबागांमध्ये फॉसेटिल अल्युमिनियम किंवा मेफेनोक्झाम एमझेड @ २.५ ग्रॅम/लिटर पाण्यात फवारणी करण्याचा सल्ला दिला. तसेच फळ तोडणीच्या वेळी संक्रमित फळे क्रेट / बॉक्स मध्ये टाकल्या जाऊ नये याची खबरदारी घ्यावी तसे केल्यास प्रक्रिया किंवा पॅकेजिंग ची सुविधा नाकारण्या येऊ शकते.

ठिकाण: नागपूर

दिनांक: ०५.०७.२०२१

Dilip Ghosh

(दिलीप घोष)

संचालक

फायटोपथोरा - ब्राउन रॉट ची लागण झालेली
नागपुरी संत्री

फायटोपथोरा मायसेलिया चे नागपुरी संत्रा
फळावर आच्छादन

ब्राउन रॉट चे मोसंबी फळांवरती लक्षणे